

ALACAK VE BORÇ SENETLERİ REESKONTU

Reeskont terimi, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından; "İskonto edilmiş, diğer bir deyişle bir bedel karşılığı (iskonto) el değiştirmiş olan kıymetlerin yeniden bir bedel karşılığı (re-iskonto) el değiştirmesi" şeklinde tanımlanmıştır. Reeskont; alacak ve borç senetlerinin değerlendirilmesinde kullanılan bir yöntemdir.

Bono veya emre muharrer senet :

Senet metninde (bono) veya (emre muharrer senet) kelimesini ve senet Türkçe'den başka bir dilde yazılmışsa o dilde bono karşılığı olarak kullanılan kelimeyi;

Kayıtsız ve şartsız muayyen bir bedeli ödemek vaadini;

Vadeyi;

Ödeme yerini;

Kime ve kimin emrine ödenecek ise onun ad ve soyadını;

Senedin tanzim edildiği gün ve yeri;

Senedi tanzim edenin imzasını;

ihtiva eder.

Alacak senetlerinin değerlendirilmesi, Vergi Usul Kanunu'nun 281. maddesinde açıklanmıştır; "Alacaklar mukayyet değerleriyle değerlendirilir. Mevduat veya kredi sözleşmelerine müstenit alacaklar değerlendirilme gününe kadar hesaplanacak faizleriyle birlikte dikkate alınır.

Vadesi gelmemiş olan senede bağlı alacaklar değerlendirilme gününün kıymetine irca olunabilir. Bu takdirde, senette faiz nispeti açıklanmış ise bu nispet, açıklanmamışsa Cumhuriyet Merkez Bankası'nın resmi iskonto haddi uygulanır.

Bankalar ve bankerler ile sigorta şirketleri alacaklarını ya Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddi veya muamelelerinde uyguladıkları faiz haddi ile, değerlendirilme günü kıymetine irca ederler."

Borç senetlerinin değerlendirilmesi ise Vergi Usul Kanunu'nun 285. maddesinde açıklanmıştır; Borçlar mukayyet değerleriyle değerlendirilir. Mevduat veya kredi sözleşmelerine müstenit borçlar değerlendirilme gününe kadar hesaplanacak faizleriyle birlikte dikkate alınır.

Vadesi gelmemiş olan senede bağlı borçlar değerlendirilme günü kıymetine irca olunabilir. Bu takdirde senette faiz nispeti açıklanmışsa bu nispet, açıklanmamışsa Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddinde bir faiz uygulanır.

Banka ve bankerler ile sigorta şirketleri borçlarını, Cumhuriyet Merkez Bankasına resmi iskonto haddi veya muamelelerinde uyguladıkları faiz haddiyle, değerlendirme günü kıymetine irca ederler.”

Vergi Usul Kanunu'nun 285. maddesi, ayrıca, alacak senetlerini değerlendirme gününün kıymetine irca eden mükelleflerin, borç senetlerini de aynı şekilde işleme tabi tutmak zorunda olduklarını belirtmiştir.

Vergi Usul Kanunu'nun 280. Maddesinde yabancı para cinsinden alacak ve borçların değerlemesine değinilmiştir; “Yabancı paralar borsa rayıcı ile değerlendirilir. Borsa rayıcının takarrüründe muvazaa olduğu anlaşılırsa bu rayıcı yerine alış bedeli esas alınır.

Yabancı paranın borsada rayıcı yoksa, değerlemeye uygulanacak kur Maliye Bakanlığınca tesbit olunur.

Bu madde hükmü yabancı para ile olan senetli veya senetsiz alacaklar ve borçlar hakkında da caridir. Bunlardan vadesi gelmemiş senede bağlı alacak ve borçlar, bu Kanunun 281 ve 285 inci maddeleri uyarınca değerlendirme günü kıymetine irca edilebilir. Ancak senette faiz oranının yazılı olmadığı durumlarda değerlendirme gününde geçerli olan Londra Bankalar Arası Faiz Oranı (LIBOR) esas alınır.”

Bir alacak veya borcun reeskonta tabi tutulabilmesi için aşağıdaki koşulları sağlaması gerekir;

1. Alacak veya borcun senede bağlı olması gerekir.
2. Senedin vadeli olması gerekir.
3. Değerleme gününde senedin vadesinin gelmemiş olması gerekir.
4. Alacak senetlerinin gelir yaratıcı veya hasılat unsuru olması gerekir.
5. Alacak veya borç senedinin aktife kayıtlı olması gerekir.

Sermaye Piyasası Kanunu'nun Seri XI, No:1 tebliğinin 26. Maddesi ise alacak ve borçların değerlemesi konusuna şu şekilde değinilmiştir; “Alacaklar ve borçlar bilançoda mukayyet (kayıtlı) değerleri ile gösterilir. Ancak, avans, depozito ve teminat niteliğinde olanlar hariç olmak üzere, senetli alacak ve borçlar (vadeli çekler ve poliçeler dahil) ile 3 aydan daha uzun vadeli senetsiz alacak ve borçların reeskont işlemine tabi tutulması şarttır. Reeskont işleminde, söz konusu alacak ve borçlar için öngörülen faiz oranı, bu yoksa Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının iskonto oranı uygulanır.”

Türk Lirası cinsinden alacak ve borç senetlerinin değerlemesinde kullanılan formül aşağıdaki gibidir;

$$F = A - \frac{A \times 360}{(m \times t) + 360}$$

Yukarıda gösterilen formülde;
F: Hesaplanan iskonto tutarı
A: Senedin nominal değeri
t: Senedin vadesine kalan gün sayısı
m: Faiz (iskonto) oranını simgelemektedir.

Örnek:

ABC A.Ş.'nin portföyünde aşağıdaki alacak ve borç senetleri bulunmaktadır. Hesaplaması gereken reeskont tutarı ve muhasebeleştirilmesi nasıl olacaktır?

ALACAK SENEDİ	TUTARI	VADESİ(gün)	FAİZ ORANI(yüzde)
AAA A.Ş.	10.000,00	90	15
BBB LTD.	15.000,00	40	20
CCC A.Ş.	50.000,00	30	18

BORÇ SENEDİ	TUTARI	VADESİ(gün)	FAİZ ORANI(yüzde)
DDD A.Ş.	20.000,00	50	10
EEE LTD.	18.000,00	100	18
FFF A.Ş.	30.000,00	20	13

Yukarıdaki verilere göre ABC A.Ş; vadesine 90 gün kalmış, AAA A.Ş.'den alacağı olan 10.000,- TL ve vadesine 100 gün kalmış EEE Ltd.'e olan 18.000,- TL borcuna reeskont uygulamak durumundadır. İlgili senetler için hesaplamalar aşağıdaki gibi olacaktır.

$$10.000,- \text{ TL'lik alacak senedi için;} \\ 10.000 - \frac{10.000 \times 360}{(0,15 \times 90) + 360} = 361,45 \text{ TL}$$

$$18.000,- \text{ TL'lik borç senedi için;} \\ 18.000 - \frac{18.000 \times 360}{(0,18 \times 100) + 360} = 857,14 \text{ TL}$$

Hesaplanan bu reeskontlar için kapanış gününde ve takip eden açılış gününde yapılması gereken kayıtlar aşağıdaki gibi olacaktır;



31.12.20xx

322- BORÇ SENETLERİ REESKONTU	857,14	
647- REESKONT FAİZ GELİRLERİ	857,14	
<hr/>		
657- REESKONT FAİZ GİDERLERİ	361,45	
222- ALACAK SENETLERİ REESKONTU	361,45	

01.01.20xx

657- REESKONT FAİZ GİDERLERİ	857,14	
322- BORÇ SENETLERİ REESKONTU		857,14
<hr/>		
222- ALACAK SENETLERİ REESKONTU	361,45	
647- REESKONT FAİZ GELİRLERİ		361,45

Kaynakça:

1. Vergi Usul Kanunu
2. Türk Ticaret Kanunu
3. Sermaye Piyasası Kanunu Seri: XI No: 1 Tebliği
4. *Alacak ve Borçların Değerlemesi*, A. Ercan ALPTEKİN,
Maliye Postası 15.05.2000

www.tcmb.gov.tr, Türkiye Cumhuriyet Merkez Banka